

Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалт, үйлчилгээг зохицуулах зөвлөлийн ..... оны ..... дугаар сарын .....-ны өдрийн ..... тоот тогтоолын хавсралт

ХАНГАГЧ-ХЭРЭГЛЭГЧ ХООРОНДЫН АЖ АХУЙН ХАРИЛЦААНЫ ДҮРЭМ

1. Нийтлэг үндэслэл

1.1 Энэхүү дүрмийн зорилго нь Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалт, үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл бүхий аж ахуйн нэгж байгууллага /хангагч/ болон үйлчилгээг хүртэж буй иргэд, байгууллагууд /хэрэглэгч/-ын хоорондын харилцаа, тэдгээрийн хооронд гэрээ байгуулах нөхцөл, түүнд тавих шаардлага, үйлчилгээний түвшин, чанар, төлбөр тооцооны нөхцөл зэргийг зохицуулахад оршино.

2. Хангагч, хэрэглэгчийн хоорондын аж ахуйн харилцаа

2.1 Хангагч нь Зохицуулах байгууллагын баталсан энэхүү дүрмийг үндэслэн хэрэглэгчтэй гэрээ байгуулна.

2.2 Гэрээ нь Монгол Улсын Иргэний хууль, Усны тухай хууль, Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль, Барилгын тухай хууль, Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн байна.

2.3 Хангагч нь хэрэглэгчтэй цэвэр усаар хангах, бохир ус татан зайлуулах гэрээ байгуулж, жил бүр дүгнэн ажиллана.

2.4 Иргэнтэй байгуулах гэрээнд Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.3-т заасан зүйлийг тусгана.

2.5 Хуулийн этгээдтэй байгуулах гэрээнд энэ дүрмийн 2.4-т зааснаас гадна ус хангамжийн хэрэглээний горим, сар бүрийн төлбөрийн хуваарь зэргийг тусгана.

2.6 Дараах шаардлагыг хангасан хэрэглэгчтэй цэвэр усаар хангах, бохир ус татан зайлуулах гэрээг байгуулна. Үүнд:

2.6.1 Хангагчаас техникийн нөхцөл авсан байх,

2.6.2 Хэрэглэгчийн эзэмшилд байгаа шугам сүлжээний эзэмшлийн заагийг тогтоосон холболтын схем зурагтай байх /ажлын зургийг хангагчтай зөвшилцсөн байх/;

2.6.3 Усны тоолуурын узель нь батлагдсан зураг, схемийн дагуу угсрагдсан, баталгаажуулсан тоолуур суурилуулсан байх,

2.6.4 Цэвэр усны шугамын угаалга, дүүргэлт, холболтын хөлс төлсөн байх,

2.6.5 Гүйцэтгэлийн зургийг хийлгэж, хотын мэдээллийн санд бүртгүүлсэн байх.

2.7 Хэмжих хэрэгсэл, лац, тойрох шугам дээрх хаалт, хэмжих хэрэгслийн зангилаа, барилга байгууламж болон гадна цэвэр, бохир усны худаг, худаг хүртэлх шугамын ашиглалтыг хэрэглэгчийн талаас эрх бүхий албан тушаалтанд хариуцуулна.

2.8 Хэрэглэгчийн худалдан авсан цэвэр ус, нийлүүлсэн бохир усны хэмжээг эрх бүхий байгууллагын хянаж, баталгаажуулсан усны тоолуурын заалтаар тогтоон төлбөрийг тооцно.

2.9 Төлөвлөгөөт засвар, үйлчилгээ хийх үед цэвэр усаар хангах үйл ажиллагааг түр зогсоох тухай хэрэглэгчид 24-өөс доошгүй цагийн өмнө, онцгой объект болон их хэрэглээтэй хэрэглэгчид урьдчилан мэдэгдэж, тохиролцсоны үндсэн дээр зогсооно.

2.10 Хэрэглэгч техникийн нөхцөл авахдаа хангагчийн гаргасан бүрдүүлэх материалын жагсаалтын дагуу холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлсэн байна.

2.11 Хангагч нь хэрэглэгчийн хүсэлтээр төлбөртэй үйлчилгээг үзүүлж болно. Үйлчилгээний төрөл, төлбөрийн хэмжээг хангагч байгууллагаас батална.

3. Хангагчийн эрх, үүрэг

3.1 Хангагч нь хэрэглэгчдийг Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай хууль[2]-ийн 6 дугаар зүйлийн 6.5, 6.6 дах хэсэгт заасны дагуу батлагдсан, хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа ундны усны стандартын шаардлагад нийцсэн усаар хангана.

3.2 Хэрэглэгчийн ус хангамж, ариутгах татуургын системд холбогдсон шугам сүлжээ, барилга байгууламжид хяналт тавьж, хэрэглэгчид ашиглалтын талаар мэргэжлийн тусламж үзүүлэх, зөвлөгөө өгөх үүрэгтэй.

3.3 Хэрэглэгчийн усны зүй бус хэрэглээг илрүүлэх, усны алдагдлыг таслан зогсоох, усыг хэмнэлттэй хэрэглэх бодлого баримтлах, хэрэглэгчийн нийлүүлж буй бохир усанд лабораторийн шинжилгээ хийж, байнгын хяналт тавих үүрэгтэй.

3.4 Зохицуулах байгууллагаас усны үнэ тарифт нэмэлт өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд түүнийг мөрдөж эхлэхээс 30 хоногийн өмнө хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд зарлана.

3.5 Шинэ техник технологийг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хэрэглэж буй цэвэр усны хэрэглээг бууруулах, хэсэгчилсэн болон бүрэн эргэлтийн системд техникийн зориулалттай усыг хэрэглэх, цэвэрлэгдсэн бохир усыг дахин ашиглах, үүрэгтэй.

3.6 Хангагч нь Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1-д заасан хэмжээг баримтлан үйлдвэрлэл явуулж буй хэрэглэгчийн технологийн хэрэглээнээс гарч буй бохир уснаас сар бүр дээж авч шалгана.

3.7 Хууль тогтоомж буюу гэрээг санаатайгаар зөрчиж цэвэр, бохир усны шугаманд зүй бусаар холбогдсон бол тухайн ус хэрэглээний тооцоог шугам дүүргэлт, угаалга тооцох аргачлалаар бодож тогтоон нөхөн төлбөр төлөхийг шаардах эрхтэй. /Шугам дүүргэлт, угаалга тооцох аргачлалаар бодож тогтоохдоо урсгалын хурдыг 1.5 м/с гэж үзэж, хоолойн хөндлөн огтлолын талбайгаар тооцно/

3.8 Хэрэглэгчийн эзэмшлийн ариутгах татуургын шугам сүлжээнд хур тунадасны ус оруулсан тохиолдолд нийлүүлсэн усны хэмжээг шугамын дүүргэлтийг 1, урсгалын хурдыг 1.5 м/с байхаар төлбөрийг тооцоолж, хэрэглэгчээр төлүүлэхээр шаардах эрхтэй.

3.9 Хэрэглэгч усыг гэрээнд зааснаас бусад зориулалтаар ашиглаж байгаа нь тогтоогдвол уг зөрчлийг арилгах хугацаатай үүрэг өгөх, мэргэжлийн хяналтын байгууллагад мэдэгдэж хариуцлага тооцуулах, гэрээг цуцлах арга хэмжээ авна.

3.10 Хэрэглэсэн цэвэр ус, нийлүүлсэн бохир усны төлбөрийг гэрээнд заасан хугацаанд төлөөгүй хэрэглэгчдийг цэвэр усаар хангах гэрээг цуцлах эрхтэй.

3.11 Хэрэглэгч нь ус хангамж, ариутгах татуургын системд гэмтэл гаргасан тохиолдолд учирсан хохирлыг барагдуулахыг шаардах эрхтэй.

4. Хэрэглэгчийн эрх, үүрэг

4.1 Хангагч байгууллагатай байгуулсан гэрээний дагуу хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, хангагчийн эрх бүхий албан тушаалтныг сар бүр усны тоолуурын заалт авах боломжоор хангах, баталгаажуулах, төлбөрөө хугацаанд нь төлөх үүрэгтэй.

4.2 Хэрэглэгч өөрийн эзэмшлийн цэвэр, бохир усны шугам, худгийн бүрэн бүтэн байдалд байнга хяналт тавьж, стандартын тагтай байлгах ба техникийн узель, зоорийн давхарт бараа материал хурааж зориулалтын бусаар ашиглахыг хориглоно.

4.3 Өөрийн зааг эзэмшилд байгаа ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээ барилга байгууламжийг гэмтээхгүй, усанд автуулахгүй, хөлдөөхгүй байлгах, худгийн тагийг цас мөснөөс цэвэрлэх, хангагч байгууллагаас тавьсан лац, ломбыг гэмтээхгүй байх, гадаргуугийн болон хур тунадасны ус зайлуулах сувгийг ариутгах татуургын шугам сүлжээнд холбохгүй байх, галын гидрантын ашиглалтын бүрэн бүтэн байдлыг хангах, ус зөөвөрлөх боломжтой орц гарцтай байх зэрэг хэвийн ажиллах нөхцлийг бүрдүүлэх үүрэгтэй.

4.4 Хэрэглэгч нь усан сан, даралтат савыг байнга цэвэр байлгаж, сард нэг удаа усны чанарын шинжилгээ хийлгэж байна.

4.5 Даралт нэмэгдүүлэх шахуургыг хангагчаас тогтоосон цэвэр ус түгээгүүрийн горимын дагуу ажиллуулж, ус түгээгүүрийн гэнэтийн гидравлик цохилтоос хамгаалах нөхцлийг бүрдүүлнэ.

4.6 Ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээ, барилга байгууламжид гарсан осол гэмтлийн талаар хангагч байгууллагад яаралтай мэдэгдэж, хангагчийн төлөөлөл ирэх хүртэл гэмтэл гарсан хэсгийг хяналтандаа байлгана.

4.7 Усны тоолуурын зангилааг Барилгын норм ба дүрмийн дагуу үзлэг хийхэд тохиромжтой, ус тусгаарлагчтай, гэрэлтүүлэгтэй, +5⁰C-ээс доошгүй хэмтэй өрөөнд буюу дулааны узелийн өрөөнд байрлуулна.

4.8 Усны тоолуурыг холбогдох журмын дагуу хэрэглэгч өөрийн хөрөнгөөр суурилуулах бөгөөд ашиглалт, үйлчилгээг хариуцна.

4.9 Хэрэглэгчийн усны тоолуур эвдэрсэн тохиолдолд хангагчид мэдэгдэх, яаралтай засварлуулах арга хэмжээг авна.

4.10 Хэрэглэгч нь сольж тавих баталгаатай усны тоолууртай бол хангагчийн төлөөлөгчийг байлцуулан сольж, заалтыг 2 тал бүртгэж авна.

4.11 Хэрэглэгчийн усны хэрэглээ мэдэгдэхүйц өөрчлөгдсөн үед хэрэглэгч нь ус хэмжүүрийн зангилааг хангагчтай зөвшилцсний үндсэн дээр шинэчлэн солино.

4.12 Хэрэглэгч нь Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнд нийцсэн бохир усыг төвлөрсөн шугамд нийлүүлнэ.

4.13 Хэрэглэгч нь MNS 4943:2011 “Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага” стандартын шаардлагад нийцсэн цэвэршүүлсэн бохир усыг байгальд нийлүүлнэ.

4.14 Худаг, камерийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавьж, гадны хүн оруулахгүй байх нөхцлийг бүрдүүлнэ..

4.15 Хэрэглэгчийн ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээнд өөр хэрэглэгчийг холбох бол зөвхөн хангагчийн зөвшөөрлөөр холбогдож, эрх бүхий ажилтны хяналтан дор холболтыг гүйцэтгэнэ.

4.16 Хэрэглэгч нь хангагчийн эрх бүхий ажилтанд ус түгээгүүрийн оруулга, усны тоолуурын зангилаа, сантехникийн хэрэгсэл /ванн, тосгуур, угаагуур, жорлон/-ийг шалгах бололцоогоор хангана.

5.1 Цэвэр, бохир усны хэмжээг Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасны дагуу тогтооно.

5.2 Усны зарцуулалтыг хэмжих хэрэгсэл нь Монгол Улсын стандартад нийцсэн, эрх бүхий байгууллагаар баталгаажуулагдсан байна.

5.3 Хэрэглэгч нь хангагч байгууллагын төлөөлөгчийг нэвтрэх боломжоор хангаагүй тохиолдолд хэрэглэсэн цэвэр ус, татан зайлуулсан бохир усны хэмжээг сүүлийн 3 сарын дунджаар тооцно.

5.4 Хангагчийн буруугаас хэрэглэгчийг усаар тасалсан тохиолдолд тухайн сарын суурь хураамжийн төлбөрөөс чөлөөлнө.

5.5 Төвлөрсөн ариутгах татуургын системд нийлүүлэгдэж байгаа бохир усны хэмжээг тооцохдоо цэвэр усны хэрэглээг үндэслэнэ.

5.6 Бохир усны хэмжээг хүнсний болон зарим онцлог үйлдвэрийн газруудын бүтээгдэхүүнд шингэсэн усны хэмжээг хасаж тооцно. Үйлдвэрийн газрууд нь шингээлтийн хэмжээг зохих технологийн дагуу тогтоож, хангагчид тухай бүр гаргаж өгнө.

5.7 Урьдчилсан төлбөрийн тоолуураар тооцоо хийх хэрэглэгч нь усны төлбөр төлсөн баримтыг хангагчийн эрх бүхий ажилтанд үзүүлж, урьдчилсан төлбөрийн картыг ажлын цагаар цэнэглүүлнэ.

5.8 Усны төлбөр тооцоог гэрээнд заасан хугацаанд хангагчийн харилцах дансанд эсвэл хангагчийн кассанд тушаана.

5.9 Хэрэглэгч худалдан авсан цэвэр ус, нийлүүлсэн бохир усны төлбөрөө хугацаанд нь төлөөгүй тохиолдолд Иргэний хуулийн 232 дугаар зүйлийн 232.6 дах хэсэгт заасны дагуу хангагч нь алданги тооцох эрхтэй.

5.10 Хэрэглэгч нь Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.1-д заасны дагуу батлагдсан цэвэр, бохир усны үнэ, тарифыг дагаж мөрдөнө.

6. Ус хангамжийг хязгаарлах нөхцөл

6.1 Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1, 16.2-т заасан үндэслэлээр хангагч нь хэрэглэгчийн ус хангамжийг хязгаарлана.

6.2 Хангагч нь Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1-т зааснаас бусад тохиолдолд хэрэглэгчийн ус хангамжийг хязгаарлахдаа урьдчилан мэдэгдэнэ.

6.3 Хангагч нь бохир усны найрлага дах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс ихийг цэвэрлэх байгууламжид нийлүүлсэн, бохирдолтын түвшинг баримтлаагүй тохиолдолд хэрэглэгчийг цэвэр усаар хангах, бохир ус татан зайлуулах үйл ажиллагааг тодорхой хугацаанд хэсэгчлэн болон бүрэн зогсоож болно.

6.4 Хэрэглэгч нь хангагчаас албан ёсоор зөвшөөрөл аваагүй тохиолдолд дамжин хэрэглэгчийн усыг хаах болон таслах эрхгүй.

6.5 Хэрэглэгчид усны хэрэглээг хэсэгчлэн хязгаарлах тухай мэдэгдлийг хангагчийн эрх бүхий ажилтан 24 цагийн өмнө урьдчилан мэдэгдэнэ. Хязгаарлах үйл ажиллагааг хангагчийн эрх бүхий ажилтан хийж гүйцэтгэнэ.

7. Гэнэтийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийн шинжтэй нөхцөл байдал үүссэн нөхцөлд
ажиллах

7.1 Гэнэтийн болон давагдашгүй хүчин зүйлийн шинжтэй нөхцөл байдал үүссэн үед хангагч өндөржүүлсэн бэлэн байдалд ажиллана.

7.2 Хангагч нь байгаль цаг уурын онцгой нөхцөл байдалд ажиллах журмыг баримтлан шугам сүлжээнд гарсан осол, гэмтлийг богино хугацаанд арилгах бүх талын арга хэмжээ авах, шаардагдах засварын хугацааг хэрэглэгчид хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр болон бусад хэлбэрээр мэдээлнэ.

7.3 Гамшгаас хамгаалах тухай хууль[4]-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2-т заасан гамшгийн нөхцөл байдал үүссэнээс бусад үед буюу шугам сүлжээ, тоног төхөөрөмжид эвдрэл, гэмтэл гарснаас хэсэг бүлэг хэрэглэгчийн ус хангамж тасарсан тохиолдолд хэрэглэгчид мэдэгдсэнээс хойш 24 цагийн дотор хэрэглэгчийн ус хангамжийг сэргээнэ.

8. Маргааныг хянан шийдвэрлэх, хохирлыг нөхөн төлүүлэх

8.1 Хангагч болон хэрэглэгчийн хооронд үүссэн маргааныг Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.1-д заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

8.2 Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.5-д заасны дагуу өргөдөл, гомдол, санал хүсэлтийг хянан шийдвэрлэнэ.

8.3 Хангагч хэрэглэгчийн хооронд гарсан маргааныг талууд харилцан тохиролцсоны дагуу шийдвэрлэх бөгөөд харилцан шийдэлд хүрч чадаагүй тохиолдолд Зохицуулах байгууллагад хандаж шийдвэрлүүлнэ. Хэрэв маргалдагч талууд Зохицуулах байгууллагын шийдвэрийг эс зөвшөөрвөл шүүхэд нэхэмжлэл гарган шийдвэрлүүлнэ.

8.4 Хангагч хэрэглэгчийн хооронд усны тоолуурын ажиллагаатай холбоотой гарсан маргааныг Мэргэжлийн хяналтын байгууллагын хэмжил зүйн улсын байцаагчийн дүгнэлтийг үндэслэн шийдвэрлэнэ.

8.5 Хангагч хэрэглэгчийн хооронд цэвэр усаар хангах, бохир ус татан зайлуулахтай холбоотой харилцаанаас үүссэн хохирлыг хангагч хэрэглэгчийн хамтран тогтоосон актаар баталгаажуулна.

8.6 Хохирлын актыг холбогдох талууд хамтран ажлын 5 /тав/ хоногийн дотор тогтоож баталгаажуулах бөгөөд хохирлыг буруутай тал нь 1 /нэг/ сарын дотор нөхөн төлнө.

8.7 Хэрэглэгч нь өөрийн эзэмшилд байгаа тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээг цаг тухайд нь хийгээгүйгээс хангагч болон бусад этгээдэд хохирол учруулсан бол хохирлыг нөхөн төлнө.

8.10 Дараах тохиолдолд хэрэглэгчид учирсан хохирлыг хангагч хариуцахгүй. Үүнд:

8.10.1 Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 16.1, 16.2-т заасны дагуу хязгаарлалт хийснээс учирсан хохирлыг хариуцахгүй.

8.10.2 Татварын ерөнхий хууль[5]-ийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.8.ж хэсэгт заасан галын болон байгалийн гамшиг, давагдашгүй хүчин зүйлээс үүдэлтэй хохирол;

8.10.3 Хангагчтай гэрээгээр тохиролцож, тогтоосон горимыг хэрэглэгч зөрчсөн үед;

8.10.4 Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.5-д заасны дагуу хэрэглэгчийн усыг хязгаарласан;

8.10.5 Хэрэглэгчийн ус хангамжийн шугам сүлжээг гуравдагч этгээд гэмтээсэн бол;

9. Бусад зүйл

9.1 Энэхүү дүрмийн биелэлтэд Зохицуулах байгууллага хяналт тавих бөгөөд хангагч, хэрэглэгч талууд хэрэгжүүлнэ.

9.2 Хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах байгууллага болон олон нийт хяналт тавьж болно.

9.3 Энэхүү дүрмийг зөрчсөн этгээдэд Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

9.4 Хангагч байгууллага нь өөрийн эзэмшлийн шугам хоолой, тоног төхөөрөмжийн ашиглалт, засвар үйлчилгээг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх тохиолдолд тэдний хооронд байгуулсан гэрээний дагуу зохицуулна.